Emma Lynge Lyngbye Dulic & Rune Boelsmand Bak

Fearless Change Makers

Et workshopformat der skal understøtte studerende i at koble deres akademiske viden til handling i arbejdet mod bæredygtige universiteter

Titel Fearless Change Makers - Et workshopformat der skal understøtte studerende i at koble deres akademiske viden til handling i arbejdet mod bæredygtige universiteter.

Copyright Emma Lynge Lyngbye Dulic & Rune Boelsmand Bak, 2026

ISBN 978-87-7684-412-7

Forlag og trykkeri Fællestrykkeriet, AUtryk. Aarhus Universitet

Design og layout Ida Reimi Karahashi Rasmussen

Korrekturlæsning Laura Krøyer Stentzer
Albert Nyholm Porse

Denne manual er udarbejdet på vegne af Center for Higher Education Futures (CHEF) ved Aarhus Universitet og Danske Studerendes Fællesråd (DSF), og udgivet af partnerskabet for lange videregående uddannelser under UBU-partnerskaberne med støtte fra Novo Nordisk Fonden, Nordea-fonden, Poul Due Jensens Fond og Villum Fonden.

Indhold

Del I

Fearless Change Makers workshopformatet

Introduktion til manualen og dennes anvendelse 2
- Workshopformat 5
- En fortælling om Fearless Change Makers 6
- Workshoppen som første skridt 8
- Før workshoppen - forberedelse som facilitator 11
- Velkomst og rammesætning 12

Fase 1: Visionsrejse - Forestillede bæredygtige fremtider 14
- Drømmerejse - “Daydreaming with a purpose” 17
- Lav din egen drømmerejse 18
- Eksempel på en drømmerejse 20

Fase 2: At forme visioner - Idéudvikling 22
- Visionsudvikling - Gruppearbejde & mindmaps 25
- Visionsgalleri - Deling af visioner 27
- Fra visioner til projektidéer 29

Fase 3: Projektværktøjer - Fra idé til plan 30
- Introduktion til projektværktøjer 32
  - Project Greenprint 34
  - Influence-Interest Chart 36
  - Timeline 38
- Feedback, refleksion og afrunding 40
- Efter workshoppen - Opfølgning 41

Del II

Teoretisk perspektivering og pædagogisk fundament

Hvorfor afholde denne workshop 44

Fra idé til Fearless Education 46

Wirkmächtigkeit 49

Workshopformatet og pædagogisk kreativitet 50

Hvad mangler der i videregående uddannelser i dag? 53

Forbindelsen til Uddannelse for Bæredygtig Udvikling 54

- Litteratur 56
- Ekstra materiale 57
- Forfatterne 58
- En særlig tak til 59

Del I: Fearless Change Makers workshopformatet

Introduktion til manualen og dennes anvendelse

Denne manual er udsprunget fra spørgsmålet:

Hvordan kan studerende bruge deres akademiske viden mere modigt for at skabe reel forandring i og gennem videregående uddannelse?

Manualen er vores forsøg på at gøre dette spørgsmål praktisk og anvendeligt. Den tilbyder et konkret 3-timers workshopformat, der hjælper deltagere med at omsætte viden om bæredygtighed til idéer, projekter og handling i deres egen uddannelseskontekst.

Workshopformatet præsenteret i denne manual, er inspireret af et lignende forløb, som oprindeligt blev udviklet og faciliteret af studerende fra *das Nachhaltigkeitsbüro,* et studenterdrevet bæredygtighedskontor ved Humboldt Universitetet i Berlin. I forbindelse med en workshop afholdt i Danmark i februar 2025, oplevede vi formatet i praksis, og blev inspireret af dets evne til at hjælpe studerende med at udvikle visioner for bæredygtig forandring og omsætte dem til konkrete projekter.

På baggrund af denne oplevelse, har vi videreudviklet formatet gennem egne workshops, afprøvninger og kritiske refleksioner over, hvordan studerende kan bruge deres akademiske viden mere aktivt i arbejdet med bæredygtig forandring. Resultatet er workshopformatet *Fearless Change Makers*.

Når vi bruger begrebet *fearless*, taler vi ikke om heroisk mod eller episk frygtløshed. Begrebet handler heller ikke om at handle uden refleksion eller at have svarene på forhånd. Med *fearless* mener vi den studerendes villighed til at bruge sin akademiske viden aktivt: at afprøve idéer, forbinde teori med virkelige problemstillinger, handle, selv når vejen frem ikke er fuldt afklaret, og lære gennem processen. En *Fearless Change Maker* er derfor en modig studerende, som tør bringe sin faglighed i spil som et redskab til at skabe forandring.

Manualen er opdelt i en praktisk del I og en baggrundsteoretisk del II. Den er skrevet til undervisere, facilitatorer, studenterorganisationer og andre, der ønsker at skabe rum, hvor studerende kan arbejde handlingsorienteret med bæredygtighed.

Workshoppen er udviklet til studerende på videregående uddannelser og kan anvendes på tværs af fagområder. Deltagerne arbejder med udgangspunkt i deres egne faglige perspektiver og undersøger, hvordan netop deres akademiske viden kan bidrage til udviklingen af mere bæredygtige universiteter, uddannelser og samfund.

Formatet kan anvendes som en del af undervisningen, i studenterdrevne initiativer eller i andre sammenhænge, hvor ambitionen er at forbinde akademisk viden med handling.

Workshoppen er bygget op omkring tre faser:

- **En drømmerejse, som inviterer deltagerne til at forestille sig alternative og mere bæredygtige fremtider.**
- **En visionsudviklingsfase, hvor idéer udvikles og kvalificeres i fællesskab.**
- **En projektfase, hvor visioner omsættes til konkrete projekter ved hjælp af praktiske planlægningsværktøjer.**

De følgende sider guider dig gennem workshoppen trin for trin og forklarer formålet med hver aktivitet. Du er velkommen til at tilpasse, videreudvikle og omforme formatet, så det passer til din egen institution og kontekst.

ca. 3 timer

Workshopformat

Dette workshopformat er udviklet med det formål at understøtte studerende i at bruge deres akademiske viden som et redskab til at skabe forandring. Gennem workshoppen vil de studerende udvikle kompetencer i at omsætte visioner og idéer om bæredygtighed til konkrete projekter og initiativer på deres uddannelsesinstitution.

VELKOMST OG RAMMESÆTNING	**10 MIN.**
FASE 1: VISIONSREJSE - FORESTILLEDE BÆREDYGTIGE FREMTIDER	**15 MIN.**
• Drømmerejse – “Daydreaming with a Purpose”	15 min.
FASE 2: AT FORME VISIONER – IDÉUDVIKLING	**60 MIN.**
• Visionsudvikling – gruppearbejde og mindmaps	20 min.
• Visionsgalleri – deling af visioner	20 min.
• Fra visioner til projektidéer	20 min.
PAUSE	**15 MIN.**
FASE 3: PROJEKTVÆRKTØJER – FRA IDÉ TIL PLAN	**60 MIN.**
• Introduktion til projektværktøjer	5 min.
• Greenprint	25 min.
• Influence/Interest Chart	15 min.
• Timeline	15 min.
AFRUNDING, FEEDBACK OG OPFØLGNING	**20 MIN.**

En fortælling om Fearless Change Makers

I foråret 2026 blev jeg introduceret til *Fearless Change Makers*. Det skete, da jeg sammen med et par medstuderende trådte ind i et undervisningslokale og blev budt velkommen af en underviser. Bordene var rykket rundt, så de stod i mindre grupper. Mine kammerater tog de to pladser, der vendte mod tavlen, så jeg endte med at sidde med ryggen til. Det var uvant.

Da vi alle var ankommet, introducerede underviseren os til dagen. Hun stod ikke bag katederet, men bevægede sig rundt mellem os. Hun fortalte, at vi i dag skulle være modige og nysgerrige, at vi skulle være villige til at tænke stort og lade os overraske undervejs. Målet var at undersøge, hvad vi sammen kunne forestille os at skabe for at gøre vores uddannelse, vores campus og måske endda vores samfund mere bæredygtigt.

”I dag er vi *fearless*” sagde hun.

Hun satte sig på en stol, bad os om at lukke øjnene eller fokusere på et punkt foran os, og begyndte at læse noget op, som hun kaldte en *drømmerejse*. Det føltes lidt grænseoverskridende at sidde med lukkede øjne midt i undervisningen. Men hendes stemme guidede mig, og jeg begyndte at forestille mig, hvordan mit campus og min uddannelse kunne se ud i fremtiden. Hvad ville jeg ønske var anderledes? Hvad ville jeg gerne være en del af? Jeg begyndte at forestille mig, at bæredygtighed ikke blot var noget, som jeg kan læse om i en bog, men noget jeg aktivt gør og skaber.

Underviseren sagde, at vi skulle til at vende tilbage til virkeligheden. Vi fik nogle minutter til at nedfælde de tanker, som dukkede op under drømmerejsen på post-its. Jeg delte mine visioner med de andre ved bordet. Nogle visioner gik igen, og vi begyndte at samle vores tanker på et stort ark papir. Vi tegnede forbindelser og tilføjede nye idéer, og det blev til et farverigt mindmap af visioner.

Underviseren gik forbi vores gruppe og spurgte ind til, hvad der lå bag vores idéer, hvad vi egentlig ønskede skulle være anderledes, og hvilken betydning idéerne ville have for os som studerende.

Vi blev bedt om at gå rundt i lokalet til et *visionsgalleri*. Jeg bemærkede at nogle af gruppernes visioner lignede vores, mens andre så helt anderledes ud. Da min gruppe samledes ved bordet igen, havde jeg fornyet energi. Vi begyndte at samle de mange idéer og spurgte os selv, hvilken forandring vi konkret ønskede at skabe.

Efter en velfortjent kaffepause gennemgik underviseren de tre projektværktøjer. Først arbejdede vi med et *Project Greenprint*, som hjalp os med at sætte ord på projektets kerne: Hvorfor det var vigtigt, og hvad det egentlig var, vi ønskede at skabe? Underviseren spurgte ind til, hvordan vi brugte vores akademiske viden i projektet. Vi blev alle lidt stille. Spørgsmålet fik mig til at tænke over, hvordan teorier, begreber, metoder og erfaringer fra min uddannelse kunne hjælpe mig og min gruppe med at forstå problemet og udvikle projektet.

Dernæst lagde hun et *Influence-Interest Chart* på bordet. Vi kortlagde personer og grupper efter deres interesse og indflydelse på projektet. Det blev tydeligt, at det ikke var nok, at vores gruppe synes, idéen var god. Vi måtte også have fat i de personer, som havde den viden, de ressourcer eller den indflydelse vi havde brug for, for at føre idéen ud i virkeligheden. Vi begyndte at se projektet som noget, der også afhang af de relationer og muligheder, vi kunne skabe omkring det.

Til sidst arbejdede vi med vores *Timeline*. Her skulle vi konkretisere, hvad der faktisk skulle ske først, for at vores projekt kunne realiseres. Underviseren spurgte ind til, hvem vi ønskede at tage kontakt til, hvornår vi gjorde det og hvem som tog ansvaret for at kontakte personen. Projektet var ikke længere en idé på et stykke papir - det havde fået en retning og et første skridt. Jeg mærkede en begejstring over, at nogle initiale visioner var blevet til så konkret et projekt på blot et par timer.

Til afrundingen delte vi vores første konkrete idéer med resten af rummet. I stedet for bare at sige ”tak for i dag”, trådte underviseren hen til os. Hun sagde, at vores projekt havde et stærkt udgangspunkt, og at hun godt ville hjælpe os videre. Hun spurgte, om vi skulle sætte et kort møde op i den kommende uge, så hun kunne hjælpe os med at tage kontakt til nogle af de specifikke personer, som var relevante for at føre projektet videre.

Jeg gik ud af undervisningslokalet med en helt anden følelse, end da jeg trådte ind. Min plads var måske uvant i starten, men jeg gik derfra som en, der ikke bare forstod problemerne, men som havde en vision, et hold, en plan og nogen at gå til, når vejen videre herfra bliver udfordrende.

Jeg er ikke blevet en *Fearless Change Maker*, fordi jeg pludselig ved præcis, hvad jeg skal gøre. Jeg er blevet det, fordi jeg fik muligheden for at forestille mig noget nyt, bruge det jeg allerede ved, prøve det af og tage det første skridt.

Workshoppen som første skridt

Fearless Change Makers er ikke tænkt som et afsluttet forløb, hvor de studerende udvikler et projekt, og derefter står alene med det. Workshoppen udgør ikke hele forandringen, men skal snarere forstås som det første skridt i processen fra idé til handling. Studerende bliver ikke forandringsagenter blot ved at generere gode idéer på tre timer, men de bliver i stand til at skabe reel forandring – særligt når de oplever oprigtig opbakning, og når det fællesskab og de rammer, som de er en del af, fortsætter med at understøtte dem efter, workshoppen er slut.

Såfremt workshoppen afholdes som en del af et kursus eller undervisningsforløb, har det stor værdi at placere den i begyndelsen af semesteret. Således bliver projekterne en integreret del af de studerendes læringsforløb, og underviseren får mulighed for løbende at følge og understøtte arbejdet igennem kurset. De ugentlige undervisningsgange kan give anledning til, at de studerende sammen med underviseren kan drøfte nye opståede udfordringer.

Erfaringer fra udvikling og afprøvning af workshopformatet viser, at de studerende ofte har brug for konkret hjælp. Det kunne blandt andet være med at række ud til forskellige interessenter, søge finansiering, navigere i institutionens strukturer og i administrative processer. Derfor er det en vigtig del af formatet, at facilitator – hvor det er muligt – tilbyder sparring og støtte efter workshoppen for at opretholde fremdrift i projekterne.

Netop fordi workshoppen er tænkt som første skridt i en reel forandringsproces, har facilitators sprogbrug en enorm betydning for de studerendes ejerskab og handlekraft. Hvis facilitator taler hypotetisk om projekterne – *“Hvis I nu skulle gøre det…”, “Hvis I en dag fik midler…”* – inviteres de studerende ubevidst til at tænke i alt for store, og teoretiske rammer, hvorefter projektet hurtigt kan blive så uoverskueligt og krævende, at det opgives. Facilitator bør derfor konsekvent bruge ordet “når” frem for “hvis” – *“Når I kontakter interessenten i næste uge…”, “Når I tager det første skridt…”* – fordi sproglig forpligtelse skaber reel forpligtelse.

Facilitator skal kombinere rammesætningen om at være *fearless* og drømme stort med tilbud om konkret støtte. Dette gør tidsrammen overskuelig, da facilitator aktivt sætter ord på sin rolle som medspiller og bindeled. Facilitator kan fx sige: *“Jeg er her for at hjælpe jer videre. Skal vi sætte et kort møde op efter workshoppen, så vi kan kigge på jeres oversigt over interessenter sammen og se, hvem vi kan skrive til?”*.

På den måde hjælpes grupperne til at skære projekterne til, så de ikke drukner i hypotetiske drømme, men derimod bevarer gejsten og handlekraften til at gå i gang inden for forløbets rammer.

HVAD MENES DER MED BÆREDYGTIGHED?

I denne workshop bruges bæredygtighed i en bred betydning. Det handler ikke kun om klima og miljø, men også om sociale, økonomiske og institutionelle forhold og om de fremtider, de studerende ønsker at skabe. Workshoppen tager ikke udgangspunkt i én bestemt definition af, hvad et bæredygtigt universitet eller samfund skal være. I stedet inviteres de studerende til at undersøge følgende:

Hvad der er vigtigt for dem, hvilken uddannelse og institution de ønsker at være en del af, og hvad de kunne ønske sig var anderledes.

Før workshoppen - forberedelse som facilitator

WORKSHOP RUMMET

Da workshoppen handler om at mindske afstanden mellem akademisk viden og forandrende praksis, er det en fordel, hvis det fysiske rum understøtter dette. Vi anbefaler:

- Gruppeborde med 4-6 deltagere ved hvert bord.
- At facilitator opholder sig "på gulvet" i rummet frem for ved et skrivebord.
- At holde rummet så analogt som muligt.
- At skrive dagsordenen synligt på en tavle og – hvis man ønsker det – dekorere med enkle symboler og farver, som kan sætte gang i forestillingsevnen.
- At tænke over, hvordan rummets opbygning påvirker processen, og være tydelig omkring det over for deltagerne.

MATERIALER

Hav følgende materialer klar:

- Kuglepenne
- Whiteboard tuscher i forskellige farver
- Tuscher til papir i forskellige farver
- Post-its i forskellige farver
- Printede kopier af projekt værktøjerne, som kan downloades på side 33 og side 57

DRØMMEREJSE

- Skriv en ny drømmerejse, eller læs og tilpas det eksempel, som står på side 20.

ca. 10 minutter

Velkomst og rammesætning

Formålet med velkomsten er at skabe en tryg og åben stemning. Det er også her, workshoppen rammesættes tydeligt: forventninger afstemmes, og det gøres klart, at de studerende skal deltage som aktive medskabere, og ikke passive tilhørere gennem hele processen.

FORMAT

- Byd deltagerne velkommen og præsentér det overordnede forløb for workshoppen, og hvad der skal ske i løbet af de næste tre timer.
- Rammesæt bæredygtighedsbegrebet: Gør det tydeligt, at workshoppen arbejder med et bredt bæredygtighedsbegreb, som ikke på forhånd begrænser hvilke problemstillinger eller udfordringer, som de studerende kan arbejde med.
- Understreg, at workshoppen er drevet af de studerendes interesser og erfaringer, og at deres akademiske viden skal bruges som en ressource for forandring.
- Hvis det giver mening, kan du kort nævne den teoretiske baggrund for *Fearless Education.* Begrebet udfoldes i manualens del II, efter workshop guiden.

TIP TIL FACILITATOR

Hold introduktionen kort og konkret. Brug enkle eksempler frem for lange teoretiske forklaringer.

Du kan fx starte med et kort check-in-spørgsmål som:

"Hvad håber du at få ud af dagen?"

Introducér *fearlessness* allerede fra starten som en del af workshoppen. Du kan fx sige: "I dag er vi *fearless."* Brug gerne formuleringen igen undervejs, når deltagerne bliver usikre, synes deres idéer er for vilde, eller begynder at begrænse sig selv. På den måde bliver *fearlessness* en gennemgående påmindelse om, at workshoppen netop er et rum, hvor deltagerne må afprøve idéer, tænke stort og handle, selvom de endnu ikke kender vejen frem.

Fortæl allerede fra starten, hvilken støtte du kan tilbyde efter workshoppen. Det kan fx være sparring på projektet, hjælp til at finde relevante personer og ressourcer, vejledning om finansieringsmuligheder eller hjælp til at navigere i institutionen. Det signalerer til de studerende, at deres idéer ikke blot er en øvelse, men potentielle projekter, som de kan få støtte til at arbejde videre med.

Fase 1: Visionsrejse – forestillede bæredygtige fremtider

“We cannot build a future we cannot imagine”

(Elgin, 1991)

ca. 15 minutter

Drømmerejse - “Daydreaming with a Purpose”

Formålet med drømmerejsen er at give deltagerne et første forestillet holdepunkt for resten af workshoppen – en sanset og følt oplevelse af en mulig fremtid, som de senere kan arbejde videre med, når visioner omsættes til konkrete projekter og initiativer.

Ved at invitere de studerende ind i et fremtidigt læringsmiljø og bede dem lægge mærke til, hvad de ser, føler og gør, hjælper drømmerejsen deltagerne med at forstå deres akademiske viden som en del af disse fremtider, snarere end noget adskilt fra dem. Samtidig gør øvelsen deres relation til akademisk viden mere synlig – hvordan de oplever den, hvornår den føles levende, og hvordan den hænger sammen med forandring.

FORMAT

- Bed deltagerne sidde behageligt og, hvis de ønsker det, lukke øjnene.
- Facilitator læser drømmerejsen langsomt op.
- Giv deltagerne 2-3 minutters stilhed til at reflektere over oplevelsen, når drømmerejsen er slut.
- Bed dem derefter skrive nogle få ord, billeder eller følelser ned fra drømmerejsen.

TIP TIL FACILITATOR

Læs langsommere, end hvad der føles naturligt – pauser med stilhed undervejs er en del af øvelsen. Gør det tydeligt, at der ikke findes “rigtige” eller “forkerte” billeder. Nogle vil måske foretrække at holde øjnene åbne, og det er helt fint.

Dette trin er centralt i workshoppen. Tag selv drømmerejsen alvorligt – din måde at være i øvelsen på sætter tonen for, hvordan de studerende engagerer sig. Tillad dig selv at gå ind i øvelsens stemning og slip eventuelt nogle faste forestillinger om, hvordan “videnskabelig” eller “professionel” adfærd skal se ud.

Lav din egen drømmerejse

Med drømmerejsen sætter du scenen for de studerendes forestillede fremtider. Derfor er det vigtigt, at du ved, hvor du vil hen med rejsen. Du skal give de studerende frihed til at udforske potentielle fremtider, men samtidig være opmærksom på, at dine ord uundgåeligt vil sætte en retning for deres forestillinger.

Nedenstående trin er vores bud på de vigtigste elementer. Du kan bruge dine egne ord og din egen stil, men prøv at bevar disse grundelementer. Du kan også bruge eller tilpasse vores eksempel på en drømmerejse, som står på næste side. Det vigtigste er, at drømmerejsen hjælper de studerende med at forestille sig alternative bæredygtige fremtider uden at presse dem ind i én "rigtig" vision.

1 AT MÆRKE SIN KROP

- Invitér deltagerne til at sidde godt, og hvis de ønsker det, lukke øjnene.
- Skab opmærksomhed på de fysiske fornemmelser for at finde ro og balance. Guide dem gennem et par langsomme vejrtrækninger og hjælp dem med at "lande" i rummet.

2 AT SE ET VELKENDT STED

- Bed dem forestille sig et velkendt sted på deres institution – campus, en bygning, en gang eller et undervisningsrum.
- Beskriv enkle sanseindtryk: lys, lyde, temperatur, bevægelse.

3 AT FORESTILLE SIG EN BÆREDYGTIG INSTITUTION

- Invitér dem til at lægge mærke til, hvordan institutionen er blevet mere socialt, miljømæssig og økonomisk bæredygtig.
- Spørg ind til: *Hvad ser anderledes ud? Hvordan føles stedet nu?*

4 AT FORESTILLE SIG MENNESKER OG SAMARBEJDE

- Ret opmærksomheden mod de mennesker, der er tilstede – studerende, undervisere, ansatte, samarbejdspartnere.
- Spørg ind til: *Hvad laver de? Hvordan arbejder de sammen? Hvilke problemer er de optaget af?*

5 AT FORBINDE AKADEMISK VIDEN MED FORANDRING

- Lad deltagerne møde et initiativ eller projekt, som de føler sig draget imod.
- Bed dem reflektere over hvordan deres faglige baggrund kan bidrage: *Hvilke teorier, metoder eller begreber fra deres felt kan understøtte forandringen?*

6 AT FORESTILLE SIG ET LÆRINGSRUM

- Lad dem træde ind i et undervisnings- eller læringsrum i denne fremtid.
- Spørg ind til: *Hvordan lærer man her? Hvordan deltager de studerende? Hvordan hænger viden og handling tættere sammen?*

7 AT FORESTILLE SIG SIN EGEN ROLLE I FORANDRINGEN

- Bed dem forestille sig, at nye studerende spørger: *"Hvordan var du med til at forandre denne institution?"*
- Lad dem kort mærke efter, hvilken historie de ønsker at kunne fortælle.

8 AT VENDE TILBAGE TIL VIRKELIGHEDEN

- Lad dem tage et sidste blik rundt og lægge mærke til billeder, følelser og stemninger, de vil tage med tilbage til virkeligheden.
- Led dem roligt tilbage til rummet: dybe vejrtrækninger, bevægelse i kroppen, åbne øjnene.

Eksempel på en drømmerejse

En drømmerejse mod bæredygtighedsinitiativer på campus

Denne drømmerejse er udviklet til at pege studerende i retning af at skabe bæredygtighedsinitiativer på deres eget campus. Det er en sanselig, forestillende og reflekterende øvelse, som forbinder de studerendes akademiske identitet med deres mulighed for at skabe forandring. I en poetisk, men stadig jordnær form, inviterer drømmerejsen deltagerne til at bruge fantasi, følelser og faglige indsigter til at udforske, hvordan deres eget studiested kunne blive mere bæredygtigt – og til at mærke, hvor de selv kunne handle for at bevæge det i den retning.

> Tag en dyb indånding … og pust langsomt ud. Prøv at rette din opmærksomhed mod min stemme. Gennem denne drømmerejse, kan du vælge at lukke dine øjne, men du er også velkommen til at rette dit blik mod et bestemt sted i rummet.
>
> Lad dig selv mærke, hvordan du sidder i stolen, støttet af ryglænet, forbundet med gulvet og med de andre i rummet — alle fremtidige *change makers*.
>
> Du er ved at begive dig ud på en rejse — ikke kun ind i fremtiden, men også ind i dit eget potentiale.
>
> Træk vejret ind igen … og mens du puster ud, forestil dig, at tiden begynder at skifte — luften omkring dig bliver blødere, og du ser dig selv komme gående gennem et velkendt sted: dit universitetscampus.
>
> Det er en lys morgen. Luften føles frisk; lyset varmt mod din hud.
>
> Du hører latter, samtaler og fodtrin på stien.
>
> Fugle i træerne. Aktivitet omkring dig.
>
> Du ser dig omkring — og noget føles anderledes.
>
> Din institution er blevet det sted, du altid har ønsket, det kunne være.
>
> Et sted, der virkelig lever og ånder bæredygtighed — socialt, økonomisk og miljømæssigt.
>
> Tag et øjeblik og se dig omkring.
>
> Hvad ser du?
>
> Hvilke lyde omgiver dig?
>
> Hvordan føles det at gå her i denne version af din institution?
>
> Du ser mennesker — studerende, undervisere, forskere — arbejde sammen med et fælles formål.
>
> Hvad laver de?
>
> Hvilke problemer arbejder de med at løse?
>
> Læg mærke til energien mellem dem — hvordan de samarbejder, hvordan de lærer af hinanden.
>
> Mens du går videre, overhører du en samtale.
>
> En gruppe studerende taler om at ændre noget på campus. Du bliver begejstret for denne forandring, og du vil gerne være en del af den. Tag et øjeblik til at reflektere over, hvordan din akademiske viden kan støtte dette forandringsprojekt.
>
> Tænk videre over, hvordan denne viden kan bidrage til at gøre din institution mere bæredygtig.
>
> Du træder ind i et undervisningsrum. Atmosfæren føles levende — kreativ, inkluderende, eksperimenterende.
>
> Hvordan lærer man her?
>
> Hvilken rolle spiller du? Hvordan interagerer de studerende med bøger, undervisere, blyanter, computere og hinanden?
>
> Du bliver inviteret til at tale til en gruppe nye studerende. De spørger dig: Hvordan har du været med til at gøre institutionen mere bæredygtig?
>
> Hvilken historie fortæller du dem?
>
> Tag et par dybe vejrtrækninger mere i dette fremtidige rum.
>
> Se dig omkring én gang til — hvilke farver, lyde og følelser vil du gerne huske?
>
> Begynd derefter langsomt at gå tilbage mod nuet, mens du tager disse billeder, indsigter og følelser med dig.
>
> Når du er klar, så tag en dyb indånding … bevæg dig stille og roligt … og vend tilbage til virkeligheden.
>
> Velkommen tilbage.

Fase 2: At forme visioner – idéudvikling

ca. 30 minutter

Visionsudvikling – gruppearbejde & mindmaps

Formålet med visionsudviklingen er at omsætte individuelle refleksioner fra drømmerejsen til fælles, kollektive visioner. Når studerende deler sætninger, billeder og tanker fra deres oplevelse, og samler dem i et fælles mindmap, bliver personlige forestillinger koblet med faglig viden. Det mindmap, de skaber, bliver et første visuelt holdepunkt, som de senere kan vende tilbage til, når de begynder at udvikle deres idéer til konkrete projekter og initiativer.

FORMAT

- Bed de studerende om at vende sig mod dem, de allerede deler bord med. Sørg for at grupperne ender på 4-6 personer. Hvis nogen sidder for sig selv, skal de rykkes over til et andet bord, så ingen arbejder alene.
- **Runde 1**: Hver person deler én sætning, tanke eller et billede fra drømmerejsen.
- **Runde 2**: Gruppen stiller afklarende spørgsmål og taler om, hvad der vækker genklang.
- Giv hver gruppe et stort ark papir og tuscher og bed dem lave et fælles mindmap over deres vision – med ord, symboler, tegninger og farver.

TIP TIL FACILITATOR

Gør det tydeligt for de studerende, at de befinder sig i den indledende fase af processen, og at visionerne dermed ikke skal være konkrete projekter endnu. Det er netop meningen, at de i denne fase skal være åbne, ambitiøse og måske endda lidt vilde eller flyvske. Fortæl endelig de studerende at de kan udforske de idéer og forestillinger, der opstår, uden at bekymre sig for meget om, hvordan de kan realiseres. Konkretisering og prioritering kommer senere i workshoppen. Lige nu handler det om at åbne mulighederne og undersøge, hvad de kunne ønske sig at forandre.

Gå nysgerrigt rundt mellem grupperne og stil forskellige spørgsmål for at inddrage deres akademiske viden:

Hvor ser I jeres akademiske viden i denne vision?

Er der en teori, et begreb eller en metode fra jeres fag, der passer til det, I har tegnet eller skrevet?

Kan I tilføje 2-3 nøgleord fra jeres fag, der hænger sammen med denne idé?

Invitér dem til at skrive disse ord, teorier, metoder, begreber eller erfaringer fra deres uddannelse direkte på plakaten.

ca. 20 minutter

Visionsgalleri – deling af visioner

Formålet med visionsgalleriet er at give de studerende mulighed for at få indsigt i hinandens visioner om mulige bæredygtige fremtider. Ved at bevæge sig rundt i lokalet, se de andres mindmaps, og tale med ”værter” fra de andre grupper kan idéer vandre mellem grupperne, inspirere og biddrage med nye perspektiver, samt åbne for uformel netværksdannelse omkring fælles interesser og temaer.

Dette trin giver bedst mening, hvis der er nok grupper til stede. Hvis der blot er 1-2 grupper, kan visionsgalleriet udelades, og workshoppen kan gå direkte videre til næste trin.

FORMAT

- Bed grupperne hænge deres mindmaps op på væggene.
- Forklar visionsgalleriet:
  Halvdelen af de studerende i hver gruppe bliver ved deres mindmaps som værter, mens den anden halvdel besøger de andres mindmaps nogle minutter ad gangen. Midtvejs bytter de roller.
- Som “værter” har man ansvar for at tydeliggøre éns gruppes vision – at præsentere mindmaps og svare på eventuelle spørgsmål. Som “besøgende” har man mulighed for at sætte post-it notes med kommentarer på de andres mindmaps og komme med spørgsmål for at få bedre indsigt i visionerne. Eksempler på spørgsmål:

  “Hvilket problem eller behov forsøger I at adressere?”

  “Hvilke dele af visionen er vigtigst for jer?”

  “Hvor ser I jeres forskellige fagligheder i denne idé?”

  “Er der noget her, jeg kunne bidrage til eller være med i?”

TIP TIL FACILITATOR

Vær tydelig med tiden.

Fx 7 minutter i første runde og 7 minutter i anden. Sig klart til, når det er tid til at skifte, så energien holdes oppe.

ca. 30 minutter

Fra visioner til projektidéer

Formålet med dette trin er at bevæge sig fra brede visioner til mulige projekter, som føles virkelige og gennemførlige. Samt at hjælpe de studerende med at øve sig i at se, hvor deres idéer møder den institutionelle virkelighed på deres eget universitet.

FORMAT

- Grupperne vender tilbage til deres mindmaps og deler kort, hvad de tog med sig fra visionsgalleriet. (Hvis visionsgalleriet blev sprunget over, kan denne del også springes over).
- Bed de studerende drøfte mulighederne i deres vision og markere de idéer på deres mindmap, der virker mest lovende. De kan guides af spørgsmål som:
  "Hvilke idéer i visionen har potentiale til at blive et konkret projekt?"
  "Hvilke af disse kunne realistisk gennemføres på vores universitet?"
- Bed grupperne om at lave en post-it note per projekt idé. Hver post-it skal definere 1-2 specifikke, handlingsorienterede og meningsfulde mål, samt en umiddelbar projekttitel.
- Afsæt de sidste 10 minutter til at samle de studerende i plenum. Bed hver gruppe om at placere deres post-its på en tavle eller en af væggene, og hertil kortfattet præsentere projekttitlen og de specifikke mål for hver projektidé. Hvis nogle af projektidéerne ligner hinanden, kan de placeres i samme område på tavlen/væggen.
- Når alle grupperne har præsenteret deres projektidéer, skal de studerende fordele sig ud på det projekt, som er mest meningsfuldt for dem, og som de ønsker at udvikle yderligere på. Der skal som minimum være 3 studerende på hvert projekt. Gør det klart, at det er helt i orden at ville arbejde videre med et andet projekt, end det man hidtil har udviklet på.

TIP TIL FACILITATOR

Når de studerende afslutningsvis er samlet i plenum, skal du være ekstra opmærksom på at hjælpe dem med at kategorisere projektidéerne på tavlen/væggen. De studerende har brug for overblik over, hvilke projektidéer der er, og hvordan de henholdsvis adskiller sig fra eller minder om hinanden.

Hvis grupperne har svært ved at vælge hvilke idéer, de ønsker at arbejde videre med, så spørg ind til hvilke idéer der giver dem mest energi, eller hvilken idé de kunne have lyst til at arbejde videre med i den kommende uge. Det kan hjælpe dem med at træffe et valg.

Fase 3:
Projektværktøjer
– fra idé til plan

ca. 5 minutter

Introduktion til projektværktøjer

Formålet med den tredje fase af workshoppen er at hjælpe deltagerne med at omsætte deres projektidéer til en konkret og realistisk plan. Dette gøres ved at arbejde med tre enkle værktøjer: *Project Greenprint, Influence-Interest Chart,* og *Timeline.* Samlet hjælper disse værktøjer deltagerne med at afklare, hvad projektet handler om, hvem der er involveret eller berørt af projektet, og hvordan projektet forventes at udvikle sig over tid.

- **Project Greenprint giver struktur.**
- **Influence-Interest Chart tydeliggør relationer og interessenter.**
- **Timeline gør projektet praktisk og gennemførligt.**

Anbefalet rækkefølge:

KORT INTRODUKTION I PLENUM

FORMAT

- Forklar, at gode projekter kombinerer vision, struktur og samarbejde.
- Gennemgå de tre værktøjer et ad gangen: Gør det tydeligt, så deltagerne får grundig indsigt i værktøjerne – fx ved at tydeliggøre et konkret eksempel på et projekt, og hvordan det kan præciseres gennem det enkelte værktøj.

TIP TIL FACILITATOR

Hold introduktionen meget kort. Det er ikke nødvendigt at forklare alle værktøjerne i fuldkommen detalje – deltagerne lærer værktøjerne ved at bruge dem.

Når introduktionen i plenum er overstået og gruppearbejdet begynder, skifter facilitators rolle til en aktiv sparringspartner: gå rundt blandt bordene og hjælp de studerende, såfremt der opstår tvivl eller forvirring.

Du kan eventuelt minde de studerende om, at fasen for uforpligtende drømme og "go wild"-tænkning er slut – nu handler det om at gøre projekterne mulige og virkelige.

Projektværktøjer

Scan QR-koden, eller indtast hjemmesidens adresse i din internetbrowser, og download projektværktøjerne: *Project Greenprint, Influence-Interest Chart* og *Timeline*.

ubu.nu/fearless/

Vision & Relevance

- Why is this project important? What specific societal issues or institutional challenges does this project address?

Level of Change

- What impact will this project have across these three levels?

For Students

- How does it empower, educate, or change the daily lives of your peers?

For the Institution

- How does it challenge or transform university structures, curriculum, or physical campus spaces?

For Society

- What broader systemic change or local community impact does it contribute to?

Institutional Landscape

- Where within the university does this project unfold?

Key People & Support Structures

- Who needs to be involved for this project to succeed?
- What institutional support (competences and skills) do you need to move forward and formally anchor your results?

Academic Reflection

- What does existing research and knowledge say about this problem? How could you use your academic background or theories as tools to strengthen your solution?

Activities

- What specific actions will you carry out? How do these activities support your desired level of change?

Resources

- What specific resources (financial or non-financial) are necessary to carry out your activities?

Concrete Outputs

- What will this project concretely produce or leave behind?

Continuity

- How will this project live on after today's workshop finishes? How will you maintain momentum within the team?

Pitch

- **30-Second Statement**: Synthesize your project into one sharp, compelling narrative. If you had 30 seconds in an elevator with a decision-maker, a funder, or a fellow student, how would you convince them to join or support you?

ca. 30 minutter

Project Greenprint

Project Greenprint hjælper deltagerne med at definere en fælles retning for projektet. Værktøjet bidrager med at skabe et struktureret overblik over projektets kerne: hvorfor det er vigtigt, hvad det handler om, hvem det er for, og hvilke ressourcer der er nødvendige for, at projektet kan gennemføres. På den måde bliver idéerne mere konkrete uden at miste kreativitet. Greenprint understøtter også de studerende i at overveje, hvordan deres akademiske viden kan bidrage til projektet.

FORMAT

- Giv hver gruppe et Greenprint.
- Bed deltagerne om at udfylde centrale elementer i deres projekter.

TIP TIL FACILITATOR

Opfordr til korte stikord frem for lange sætninger. Målet er klarhed, ikke perfektion. Mind dem om at nogle felter gerne må stå delvist åbne på dette tidspunkt.

Vær opmærksom på at arbejdet med Greenprint ikke bliver for abstrakt eller generelt. Facilitator skal gå aktivt rundt blandt grupperne og stille uddybende og udfordrende spørgsmål. Vær især opmærksom på feltet om akademisk fagslighed – da de studerende kan have svært ved at koble deres teoretiske og faglige viden direkte til handlingen. Udfordr dem på hvilke teorier, begreber eller metoder fra deres studie der kvalificerer projektet, og hvorfor det er vigtigt lige nu.

Projektværktøjet kan findes på side 33 og på side 57.

approx. 15 min

Influence-Interest Chart

Influence-Interest Chart viser, at projekter altid eksisterer i et institutionelt og socialt landskab. Det hjælper de studerende med at kortlægge centrale personer og grupper, forstå interessenternes konkrete indflydelse (influence) og interesse (interest), samt tænke strategisk over støtte, kommunikation og mulig modstand.

FORMAT

- Giv hver gruppe et Chart, og bed dem placere interessenterne efter deres indflydelse og interesse i projektet.

- Bed dem overveje spørgsmål som:

  "Hvem er de vigtigste personer og grupper i forhold til dette projekt?"

  "Hvem kan støtte projektet, og hvem kunne potentielt være skeptiske eller modarbejde projektet?"

  "Når I arbejder videre på projektet efter workshoppen i dag, hvem vil I så først tage kontakt til?"

TIP TIL FACILITATOR

Vær opmærksom på at grupperne ikke blot opremser alle de søde og enige interessenter. Facilitator har ansvar for at sikre, at de studerende også overvejer, hvordan ledelse, administration, undervisere og kursusansvarlige kan have indflydelse og interesse i projektet. Vær opmærksom på om de studerende tydeligt skelner mellem, hvem der har stor interesse, og hvem der reelt sidder med indflydelse og midler. Få gerne grupperne til at overveje hvordan de konkret vil engagere de interessenter, som har stor indflydelse, men også de personer som måske har lavere interesse i projektet.

Projektværktøjet kan findes på side 33 og på side 57.

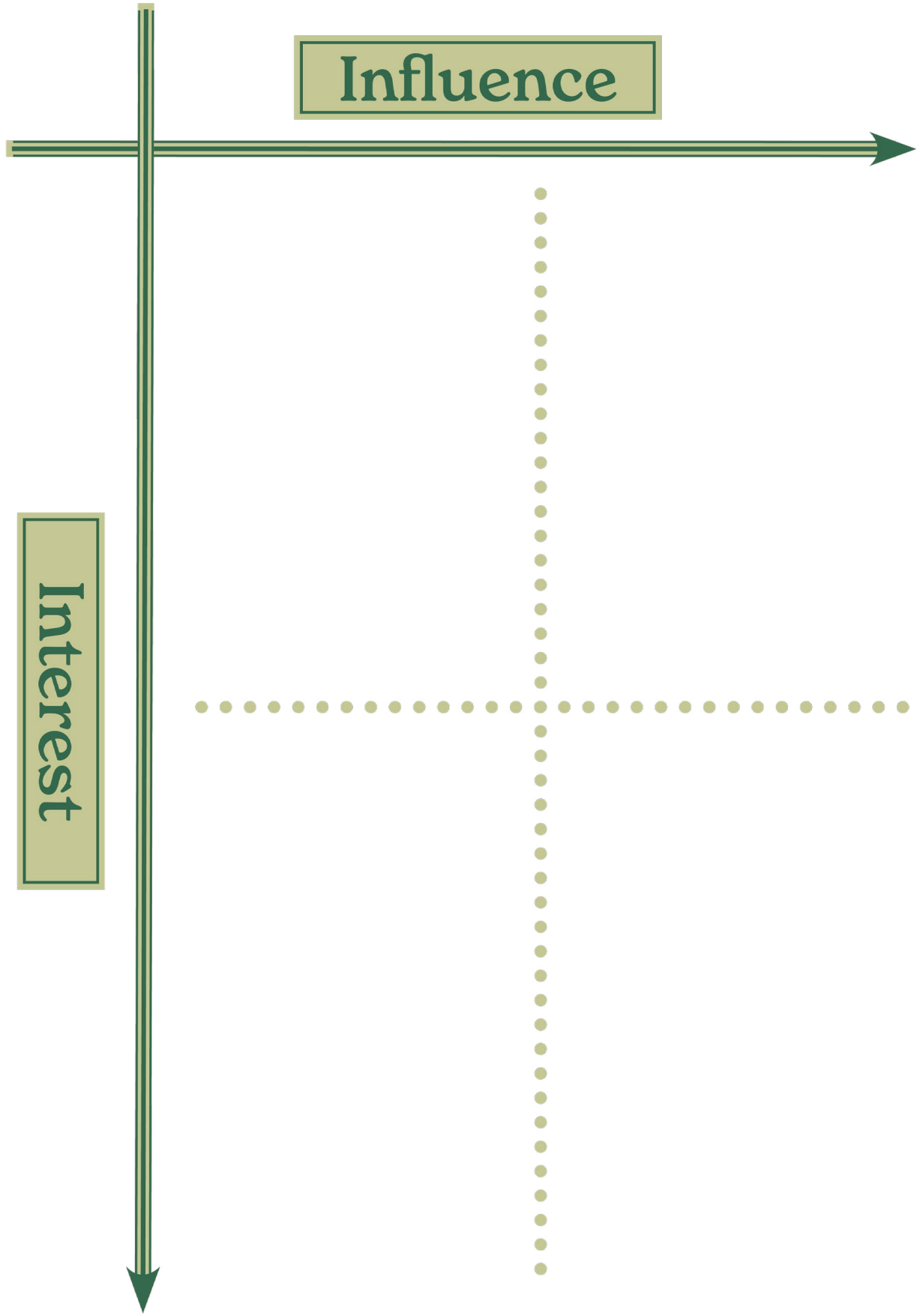

ca. 15 minutter

Timeline

Timeline hjælper de studerende med at give deres idéer en realistisk tidsplan for udvikling og implementering. Den tydeliggør vigtige milepæle, relevante datoer og en realistisk første "slutmarkør" for projektet. Derudover sikrer Timeline, at de studerende finder mindst ét konkret skridt, de kan tage umiddelbart efter workshoppen. Dette bidrager til at give gruppen en følelse af momentum.

FORMAT

- Giv hver gruppe en Timeline.
- Bed dem markere:

  Et startpunkt og de første konkrete handlinger, som de kan tage inden for de næste 30 dage. Fx "Tale med X om et lokale" eller "Skrive en kort projektbeskrivelse på én side."

  Centrale milepæle og begivenheder.

  Travle perioder som fx eksamener og ferier.

  En første realistisk "slutmarkør" – et punkt, hvor de kan sige: "Nu har vi opnået noget."

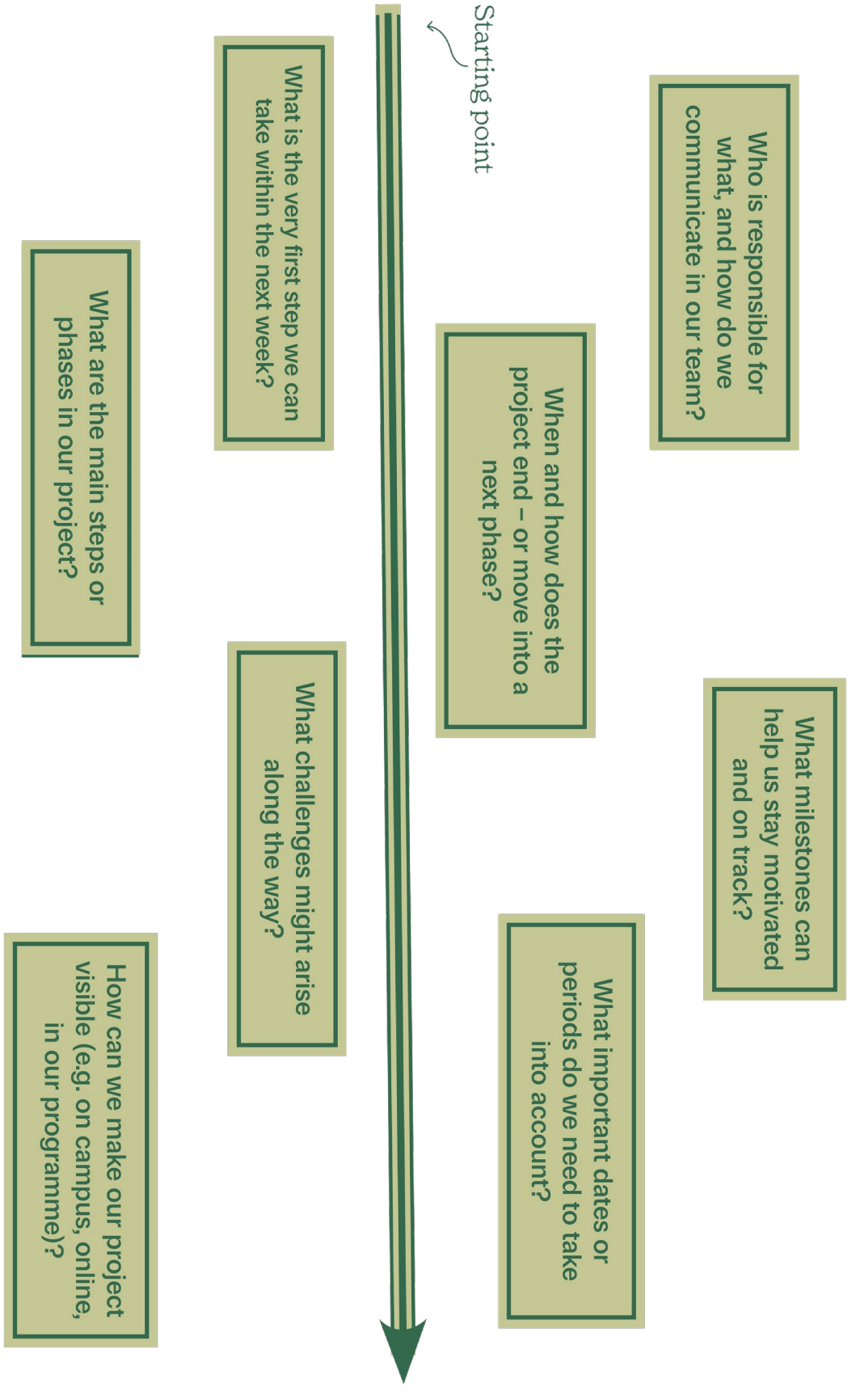

TIP TIL FACILITATOR

Vær opmærksom på, at drømmefasen er slut, og at de studerende nu skal være meget konkrete og realistiske. Det er ikke nok blot at skrive "afhold et møde" – de skal afklare præcist:

Hvem sætter mødet op?

Hvem deltager?

Hvad handler det om?

Facilitator skal gå aktivt rundt mellem bordene og sikre, at grupperne gør deres handlinger konkrete, realistiske og gennemtænkte.

Projektværktøjet kan findes på side 33 og på side 57.

ca. 20 minutter

Feedback, refleksion og afrunding

Dette trin handler om at afslutte workshoppen på en måde, der både er jordnær og fremadrettet. Det giver de studerende mulighed for at dele, hvad de har arbejdet med, og sætte ord på, hvordan deres akademiske viden hænger sammen med deres forandringsprojekter. Målet er at gøre det tydeligt, at workshoppen er et startpunkt, ikke en afslutning.

FORMAT

- I plenum beder du hver gruppe kort dele:
  Deres projekttitel.

  Én vigtig måde, de har brugt deres akademiske viden i udviklingen af deres projekt idé.
- Stil 1 - 2 refleksionsspørgsmål, fx:
  "Hvad overraskede dig i dag?"

  "Hvad lærte du om at arbejde med bæredygtighed i dit eget fagområde?"
- Tak deltagerne og fremhæv, at deres arbejde i sig selv har værdi – som øvelse i at forbinde viden og handling.

TIP TIL FACILITATOR

Hold tonen let og anerkendende. Fokuser på indsats, læring og potentiale frem for at vurdere, hvilke projekter der er "bedst".

Efter workshoppen – opfølgning

Dette trin handler om det, der sker efter workshoppen. Formålet er at støtte kontinuitet, så idéerne ikke stopper, når deltagerne går ud af rummet. En enkel opfølgning kan styrke de studerendes oplevelse af, at deres projekter bliver taget alvorligt, og at der stadig findes interesse og støtte omkring dem.

FORMAT

Efter workshoppen kan du:

- Sende en kort opfølgningsmail, hvor du takker for deltagelsen og anerkender arbejdet.
- Invitere projektgrupperne til at sende en 30 sekunders pitch inden for den næste uge – enten skriftligt eller som lyd/video.
- Fastsætte et opfølgende mødetidspunkt for alle grupper, hvor de præsenterer deres projektudvikling og sparrer med hinanden og dig.
- Minde dem om, hvem de kan kontakte for sparring eller støtte, når de skal arbejde videre med projektet.

TIP TIL FACILITATOR

Vedhæft gerne billeder af Project Greenprint, Influence-Interest Chart og Timeline i opfølgningsmailen. Det hjælper de studerende med at genkalde energien og idéerne fra workshoppen, og gør det lettere at tage næste skridt.

Del II – Teoretisk perspektivering og pædagogisk fundament

Hvorfor afholde denne workshop?

Fearless Change Makers workshoppen er udviklet til at give både studerende og facilitatorer mere end blot en god oplevelse i øjeblikket. Formatet opbygger konkrete, handlingsorienterede kompetencer og skaber reelle muligheder for strukturel forandring i og gennem videregående uddannelse – både for dem, der deltager, og for dem, der afholder workshoppen.

NØGLEKOMPETENCER

Gennem gruppearbejde styrker de studerende deres samarbejdsevne, kritisk tænkning og evne til at udvikle forandringsprojekter. De får samtidig erfaring med at arbejde struktureret fra idé til projekt og med at identificere de mennesker og ressourcer, der kan hjælpe et projekt videre. Facilitatorer får konkret erfaring med at guide og understøtte studenterdrevne initiativer.

AT ØVE *FEARLESSNESS*

Workshoppen er en praktisk måde at arbejde med *fearlessness* i uddannelse. Med *fearlessness* menes ikke frygtløshed i heroisk forstand men derimod modet til at bruge sin akademiske viden aktivt, prøve idéer af og handle, selv når vejen fremad ikke er helt klar på forhånd. Mens de studerende øver sig i at være fearless ved at bruge deres akademiske viden i udviklingen af konkrete initiativer, skal facilitatorer også øve deres *fearlessness*. Som facilitator skal du have modet til at navigere i det uforudsigelige og udgøre det trygge fundament, når de studerende møder modstand i processen. Reel forandring kræver opbakning for ikke at løbe ud i sandet, og det er facilitators mod, der baner vejen.

ERFARING MED AT OMSÆTTE VIDEN TIL HANDLING

Workshoppen giver de studerende mulighed for at få praktisk erfaring med at udvikle et projekt fra idé til handling. De arbejder med en konkret udfordring, udvikler en vision, inddrager deres akademiske viden og lærer at identificere relevante aktører, ressourcer og næste skridt. På den måde opbygger de erfaring med projektudvikling, samarbejde og implementering – kompetencer, som kan være værdifulde både under studiet og på arbejdsmarkedet. De konkrete projekter kan samtidig bruges som dokumentation for, hvordan de studerende har omsat deres akademiske faglighed til praksis. Workshoppen skaber dermed mulighed for at opbygge praktisk erfaring med projektudvikling og forandring, som rækker ud over den traditionelle studieaktivitet.

BRING DIT EGET PERSPEKTIV I SPIL

Workshoppen inviterer alle involverede til at bringe deres egne interesser, erfaringer og faglige perspektiver i spil. Det er et rum, hvor man kan engagere sig i spørgsmål om bæredygtighed og uddannelse og udforske, hvordan ens eget fagområde kan bidrage til forandring.

PÅVIRK BÆREDYGTIGHED PÅ DIN UDDANNELSESINSTITUTION

Både studerende og facilitatorer træder ind i rollen som aktive drivkræfter for bæredygtig forandring. Studerende arbejder med at omsætte ambitioner om social, økonomisk eller miljømæssig bæredygtighed til konkrete projekter, forankret i deres akademiske viden.

Fra idé til Fearless Education

Denne manual udspringer af en længere udviklingsproces, hvor forskning, undervisning og praksis blev bragt sammen. En central del i processen var en national eventserie om bæredygtighed i videregående uddannelser, arrangeret i et samarbejde mellem Uddannelse for Bæredygtig Udvikling (UBU), Centre for Higher Education Futures (CHEF) ved Aarhus Universitet og Danske Studerendes Fællesråd (DSF).

Eventserien samlede studerende, undervisere og forskere fra Danmark for at undersøge, hvordan videregående uddannelser bedre kan ruste studerende til at bidrage til den grønne og sociale omstilling. På tværs af de første tre arrangementer tegnede der sig et tydeligt billede.

1. **Det første arrangement (9. december 2024)** samlede omkring 50 studerende til et hybrid seminar. Her stod det klart, at de studerende ønskede, at bæredygtighed blev integreret mere meningsfuldt i deres uddannelser. De efterspurgte større indflydelse på deres egen uddannelsesvej, muligheden for at forme mere bæredygtige uddannelser og institutioner og praktisk støtte til at omsætte idéer til konkrete projekter (Wright & Lyngbye, 2025).

2. **Det andet arrangement (20.–21. februar 2025)** samlede 28 studerende til en to-dages workshop, afholdt som en del af Susan Wrights kursus *Anthropology of Organisations* ved Aarhus Universitet (DPU). Workshoppen blev faciliteret af otte studerende fra *das Nachhaltigkeitsbüro* ved Humboldt Universitet i Berlin, som medbragte et konkret workshopformat designet til at tage deltagere fra visioner om bæredygtighed til faktiske forandringsprojekter (Wright et al., 2025). Workshoppen og de studerende fra Berlin blev den afgørende inspiration og det oprindelige fundament for udviklingen af *Fearless Education*.

3. **Det tredje arrangement (28. maj 2025)** samlede omkring 30 undervisere, lærere og forskere i et webinar. Her understregede deltagerne, at bæredygtighed skulle gøres til et fælles ansvar på tværs af discipliner, pædagogikker og institutionelle rammer. De pegede samtidig på behovet for mere handlingsorienterede undervisningsformer, hvor studerende kan udvikle kompetencer til at samarbejde, handle og skabe forandring og ikke kun tilegne sig viden (Lyngbye & Lysgaard, 2026).

På tværs af arrangementerne blev det således tydeligt, at videregående uddannelser mangler konkrete formater, der forbinder bæredygtighed, akademisk viden og praktisk handling.

Andet arrangement i UBU-eventserien blev særligt vigtigt for udviklingen af *Fearless Education*. Her gjorde Emma Lynge Lyngbye Dulic, Rune Boelsmand Bak og Susan Wright en særlig observation: De studerende udviste et stort engagement og stærke værdier gennem hele workshoppen, men bragte ikke deres akademiske faglighed i spil som et aktivt redskab i udviklingen af de konkrete forandringsprojekter.

Denne erkendelse blev udgangspunktet for udviklingen af *Fearless Education* som en pædagogisk tilgang til videregående uddannelse, hvor studerende ikke blot forventes at forstå verden, men aktivt støttes i at bruge deres akademiske viden til at gribe ind i og forme den. Det førte til en grundlæggende overvejelse af de studerendes rolle: Hvis videregående uddannelser skal understøtte handling, må vi se de studerende som *Fearless Change Makers* – modige forandringsagenter, som kritisk, reflekteret og handlingsorienteret bruger deres akademiske viden til at skabe forandring i og gennem videregående uddannelser.

For at gøre denne vision praktisk anvendelig tog Emma og Rune udgangspunkt i workshopformatet fra Humboldt Universitet og videreudviklede det gennem egne afprøvninger, testfaser og kritiske refleksioner. Resultatet er det 3-timers workshopformat og den tilhørende manual, som du står med i hånden. Manualen forbinder således efterspørgslen fra både studerende og undervisere med *Fearless Education* og gør det muligt for undervisere, facilitatorer og studenterinitiativer at omsætte akademisk viden om bæredygtighed til konkrete og langsigtede forandringsprojekter.

Wirkmächtigkeit

Wirkmächtigkeit

I hjertet af *Fearless Education* og denne workshop ligger det pædagogiske nøglebegreb: **Wirkmächtigkeit**

Begrebet stammer fra tysk og lader sig ikke let oversætte. Det danske ord *handlekompetence* indfanger dele af betydningen, men overser den dybere klangbund. Wirkmächtigkeit er den tætte sammentænkning af **vision, evne, faglig viden, vilje**.

Kort sagt indfanger begrebet det at besidde kraften og modet til bevidst at transformere sine omgivelser gennem gennemtænkt, informeret handling.

Dette hænger uløseligt sammen med forestillingsevnen. Vores forestillingsevne gør det muligt for os ikke kun at analysere det, der er, men aktivt at visualisere det, der *kunne* være. På den måde udvider den radikalt vores opfattelse af, hvad der er muligt (Schwittay, 2021). Hvis vi som studerende eller undervisere ikke kan forestille os alternative fremtider, bliver det umuligt at handle målrettet i retning af dem.

Da vi observerede de studerende fra Humboldt Universitet arbejde med denne form for forestillet og informeret handling i praksis, var det netop deres *Wirkmächtigkeit*, der gjorde indtryk. De fremstod modige og eksperimenterende; de udviste en umiddelbar *fearlessness*, hvor de fremstod mere bange for ikke at prøve end for at fejle.

Fearless Education er vores pædagogiske svar på dette ideal. Ved at placere *Wirkmächtigkeit* i centrum giver tilgangen os en måde at gentænke videregående uddannelse på: Det skal være et sted, der ikke kun tester studerende i reproduktion af eksisterende teorier, men som giver dem det nødvendige institutionelle rum til at udvikle de evner, den viden og den vilje, det kræver at omforme verden.

Workshopformatet og pædagogisk kreativitet

Fearless Change Makers workshoppen er ikke blot en samling tilfældige aktiviteter. Dens struktur – fra den indledende drømmerejse til visionsudvikling, projektværktøjer og endelige præsentationer – er tæt forbundet med idéen om pædagogisk kreativitet.

Pædagogisk kreativitet handler om evnen til at træde ud af vante mønstre og ind i nye rum for idéer og handling (Robinson, 2001). Særligt inden for videregående uddannelse betragtes fem aspekter som helt centrale for denne kreative proces: at være *imaginative, original, exploratory, analytical* og *communicative* (Jackson & Shaw, 2006; Schwittay, 2021). Workshopformatet er specifikt udviklet til at bringe netop disse fem dimensioner i spil på en konkret og tilgængelig måde.

Tilsammen giver disse fem aspekter en klar pædagogisk ramme for at forstå, hvorfor workshoppen er opbygget, som den er. Hvert trin i manualen støtter de studerende i at bruge deres akademiske viden mere kreativt, kollektivt og modigt.

IMAGINATION (Forestillingsevne) – at bevæge sig ud over det vante: Drømmerejsen inviterer de studerende til at forestille sig mere end "business as usual". Den hjælper dem med at bevæge sig ud over det oplagte og velkendte ved at åbne for nye, radikale muligheder for bæredygtighed i uddannelsen og på campus.

ORIGINALITY (Originalitet) – at tilføje noget til det, der allerede findes: I visionsarbejdet starter de studerende ikke fra nul. De reflekterer over deres forestillede fremtider i relation til deres egen institution, deres faglige baggrund og tidligere erfaringer. På den måde udvikler de idéer, som tilføjer noget nyt til det eksisterende frem for blot at reproducere kendt praksis.

EXPLORATION (Udforskning) – at være åben over for det, der opstår: Gennem hele workshoppen opfordres de studerende til at være åbne over for det uforudsigelige – både i dem selv og hos andre. Drømmerejsen, gruppearbejdet og visionsgalleriet inviterer de studerende til at udforske ukendte idéer, lytte til forskellige faglige perspektiver og lade nye kombinationer og retninger vokse frem.

ANALYSIS (Analyse) – at tænke kritisk om nye idéer: Når grupperne bevæger sig fra de frie visioner til konkrete projektidéer og videre ind i projektværktøjerne (Greenprint, Influence-Interest Chart , Timeline), bliver de bedt om at se på deres idéer med et kritisk og konstruktivt blik. De overvejer, hvad der er meningsfuldt, realistisk og relevant i deres specifikke institutionelle sammenhæng, og hvordan rammevilkår og begrænsninger strukturerer projektet.

COMMUNICATION (Kommunikation) – at arbejde med forskellige udtryksformer: Workshoppen aktiverer mange forskellige måder at udtrykke sig på: tale, lytte, tegne, kortlægge, præsentere og give feedback. De studerende kommunikerer deres idéer på tværs af fagområder gennem mindmaps og korte pitch i plenum, mens de løbende reflekterer over, hvordan deres akademiske viden kan styrke projektets argumentation.

Hvad mangler der i videregående uddannelse i dag?

Når vi betragter det nuværende uddannelseslandskab, mener vi, at der ofte mangler noget afgørende i universitetsundervisningen: nemlig muligheden for at bruge sin akademiske viden eksperimenterende og handlingsorienteret.

Akademisk viden behandles typisk med stor respekt – nogle gange endda med distance. Den viser sig ofte som en urørlig autoritet; noget, der primært skal studeres, refereres, reproduceres og eksamineres i inden for rammerne af et lukket undervisningslokale, snarere end noget, der skal bruges til at omforme virkeligheden udenfor. Dette skaber en uheldig diskrepans. Mange studerende ønsker brændende at skabe forandring, men ender med at være isolerede ***knowledge users*** (videns-anvendere) inde i undervisningsrummet og ***social actors*** (forandrings-skabere) i deres fritid, uden at de to roller for alvor taler sammen.

Uddannelsesmiljøer og fysiske rammer spiller en central rolle her. Måden, et læringsrum er organiseret på, påvirker direkte, hvordan studerende deltager, hvilke aktiviteter der opfattes som legitime, og hvilke former for engagement der er mulige. Et levende pædagogisk rum skal kunne rumme mange forskellige egenskaber – fra den dybe, stille refleksion til den eksplosive deling af information, diskussion og det kollektive projektarbejde (Boys, 2010; Schwittay, 2021). Hvis rammerne kun understøtter passiv lytning og notetagning, minimeres de studerendes handlekraft.

Fearless Education udfordrer denne kunstige opdeling mellem "videns-anvendere" og "forandrings-skabere". Tilgangen opfordrer studerende til at se deres akademiske faglighed som et aktivt, transformativt redskab. Workshoppen i denne manual er designet som et konkret og struktureret svar på denne udfordring.

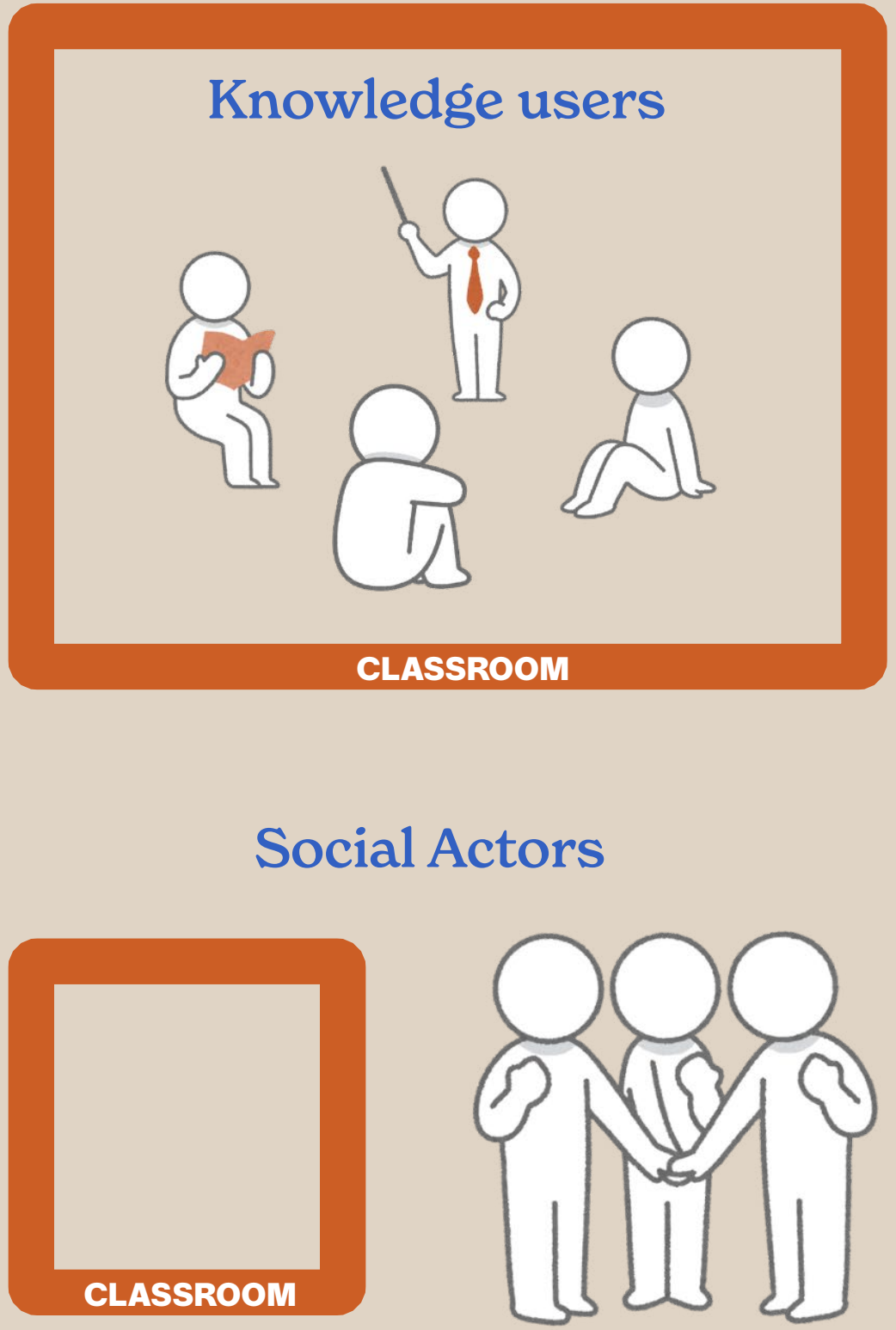

Forbindelsen til Uddannelse for Bæredygtig Udvikling (UBU)

Grundet blandt andet de accelererende klimaforandringer og tab af biodiversitet, har behovet for samfundsmæssig omstilling mod mere bæredygtige måder at leve på aldrig været mere presserende (UNESCO, 2017). Videregående uddannelser spiller en fundamental rolle i denne omstilling – ikke kun ved at producere forskning men i høj grad ved at udvikle pædagogiske tilgange, der styrker studerendes evne til at handle på disse kriser (Ralph & Stubbs, 2014; UNESCO, 2017).

Fearless Education skriver sig direkte ind i den globale dagsorden for *Uddannelse for Bæredygtig Udvikling* (UBU), som på engelsk er oversat til *Education for Sustainable Development* (ESD). Ifølge UNESCO, FN's organisation for uddannelse, videnskab, kultur og kommunikation, har UBU nemlig til formål både at udruste studerende med viden om de globale udfordringer, såsom klimaforandringer, tab af biodiversitet og ulighed, samt at give de studerende færdigheder til at håndtere disse udfordringer (UNESCO, 2024). UBU handler dermed om at styrke studerendes evne til at træffe informerede beslutninger og tage meningsfuld handling for at forandre samfundet og tage vare på planeten.

I UNESCO's vision rummer UBU altid to uadskillelige elementer:

- **Viden** – at forstå og kritisk analysere de komplekse problemer verden står overfor.
- **Handling** – at besidde de praktiske kompetencer til at skabe forandring.

Den store pædagogiske udfordring i hverdagen er imidlertid at bygge broen imellem viden og handling. Hvordan kan universiteter designe læringsrum, der tillader studerende at eksperimentere med alternative fremtider?

En frugtbar tilgang er at betragte de studerende i de videregående uddannelser som *"world-makers"* – mennesker, der ikke blot overtager en færdig verden, men som har kraften til at bringe nye verdener og praksisser til verden (Gibson-Graham, 2008). Hvis dette potentiale skal forløses, må vi designe uddannelsesformater, hvor fremtiden ikke præsenteres som noget dystopisk og fastlagt, men som et åbent sted for radikale muligheder. Uddannelsesrummet bliver derved et eksperimenterende laboratorium for alternative måder at organisere vores liv, institutioner og samfund på (Schwittay, 2021).

Det er netop dette felt, som *Fearless Change Makers* workshopformatet træder ind i. Ved systematisk at bringe forestillingsevne (gennem drømmerejse og visioner), analyse (gennem de kritiske projektværktøjer) og konkret handling (gennem strategisk projektplanlægning) sammen, tilbyder manualen en operationel metode til at udleve UBU's kerneambition. Den gør de studerende i stand til at stoppe med blot at lære *om* kriserne, og i stedet begynde aktivt at forme fremtiden.

Litteratur

Boys, J. (2010). Towards Creative Learning Spaces: RE-thinking the Architecture of Post-compulsory Education. Routledge.

Elgin, D. (1991). Creating a sustainable future. Revision, 14(2), pp. 77-79.

Gibson-Graham, J.K. (2008). Diverse economies: Performative practices for other worlds. Progress in Human Geography, 32(5), pp. 613-632.

Jackson, N. and Shaw, M. (2006). Developing subject perspectives on creativity in higher education. In: Developing Creativity in Higher Education: An Imaginative Curriculum. Routledge, pp. 89-108.

Ralph, M. and Stubbs, W. (2014). Integrating environmental sustainability into universities. Higher Education, 67, 71–90.

Robinson, K. (2001). Out of Our Mind. Tantor Media, Inc.

Schwittay, A. (2021). Invitation. In: Creative Universities. Reimagining Education for Global Challenges and Alternative Futures. Bristol University Press, pp. 1-22.

UNESCO. (2017). Education for sustainable development goals: Learning objectives. UNESCO.

UNESCO. (2024). Strengthening our Commitment to Education for Sustainable Development. UNESCO. Website dated 1 July 2024.

Ekstra materiale

Baggrundsmateriale

Lyngbye, E. L. & Lysgaard, J. (2026). Academics Exchanging Experiences and Ideas for Sustainable Education (CHEF Working Paper No. 45). Centre for Higher Education Futures (CHEF), Aarhus University. Tilgængelig på: https://dpu.au.dk/fileadmin/edu/Forskning/CHEF/Publications/Working_paper_45.pdf

Wright, S. & Lyngbye, E. L. (2025). Activism for Education for Sustainability (CHEF Working Paper No. 43). Working Papers on University Reform, Center for Higher Education Futures (CHEF), Aarhus University. Tilgængelig på: https://dpu.au.dk/fileadmin/edu/Forskning/CHEF/Publications/CHEF-Working-Paper-Activism-43.pdf

Wright, S. & Lyngbye, E. L., with Eltorp, V. E. K. & Bak, R. (2025). Students as Drivers of Education for Sustainable Transformation: Workshop on Turning Ideas into Reality (CHEF Working Paper No. 44). Working Papers on University Reform, Center for Higher Education Futures (CHEF), Aarhus University. Tilgængelig på: https://dpu.au.dk/fileadmin/edu/Forskning/CHEF/Publications/CHEF-Working-Paper-44.pdf

Projektværktøjer

Scan QR-koden, eller indtast hjemmesidens adresse i din internetbrowser, og download projektværktøjerne: *Project Greenprint, Influence-Interest Chart* og *Timeline*.

ubu.nu/fearless/

Forfatterne

Emma Lynge Lyngbye Dulic

Emma afsluttede sin kandidatuddannelse i Uddannelsesantropologi og Globalisering ved Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU) på Aarhus Universitet i oktober 2024. Siden december 2024 har hun været ansat på DPU, hvor hun arbejder med UBU-projektet om uddannelse for bæredygtig udvikling. Hendes arbejde har særligt fokuseret på, hvordan studerende kan understøttes i at omsætte deres akademiske viden til konkrete forandringsprojekter og bidrage til udviklingen af mere bæredygtige uddannelser og samfund. Som en del af projektet har hun været med til at udvikle og afprøve *Fearless Change Makers* workshopformatet, samt udarbejde denne manual. Hendes forskningsinteresser omfatter Education for Sustainability, studenterdreven forandring og hvordan videregående uddannelse kan understøtte forbindelsen mellem akademisk viden og handling.

Rune Boelsmand Bak

Rune studerer pædagogisk filosofi ved Danmarks Pædagogiske Universitet (DPU), Aarhus Universitet, hvor han beskæftiger sig med samspillet mellem økonomisk rationalitet, tabu som fænomen og bæredygtighed. Han er bestyrelsesmedlem i Danske Studerendes Fællesråd (DSF), hvor han tidligere har været medlem af organisationens forretningsudvalg. Gennem sit arbejde har han særligt engageret sig i politisk studenterinddragelse, uddannelsesudvikling og bæredygtighed i videregående uddannelser.

En særlig tak til

Vi ønsker at rette en særlig tak til professor Susan Wright for hendes uvurderlige støtte, faglige sparring og vedvarende engagement gennem testfasen af workshopformatet og gennem udviklingen af denne manual. Hendes arbejde med participatoriske læringsformer, peer-to-peer-undervisning og uddannelse for bæredygtighed har været en grundlæggende inspiration for workshopformatet og udviklingen af konceptet Fearless Education. Gennem hendes tillid, kritiske refleksioner og generøse vejledning har hun været en afgørende drivkraft i projektets udvikling.

Vi ønsker samtidig at takke UBU-partnerskaberne for at støtte projektet og skabe rammerne for udviklingen af workshopformatet og denne manual. En særlig tak går også til de studerende fra das Nachhaltigkeitsbüro ved Humboldt Universitet i Berlin, hvis workshopformat og mange års erfaring med studenterdrevet bæredygtighedsarbejde dannede udgangspunktet for den videre udvikling af *Fearless Change Makers*.

